

Construirea unei teologii biblice

LECTȚIA
UNU

CE ESTE TEOLOGIA
BIBLICĂ?

THIRD MILLENNIUM

MINISTRIES

Biblical Education. For the World. For Free.

Pentru materiale video, suporturi de curs și alte resurse, vizitați Third Millennium Ministries la adresa thirdmill.org.

© 2012 by Third Millennium Ministries

Toate drepturile rezervate. Fără permisiunea scrisă a editurii Third Millennium Ministries, Inc., P.O. Box 300769, Fern Park, Florida 32730-0769, nicio porțiune din această publicație nu poate fi reprodusă în scopuri comerciale, în nicio formă și prin niciun mijloc, cu excepția unor citate scurte în vederea recenziei, comentariului sau studiului.

Dacă nu există alte precizări, toate citatele biblice sunt din Sfânta Scriptură – Biblia versiunea Dumitru Cornilescu revizuită. Copyrightul Bibliei Cornilescu © 1924 aparține British and Foreign Bible Society (Societatea Biblică pentru Răspândirea Bibliei în Anglia și Străinătate). Copyrightul © 2010 ediției revizuite în limba română aparține Societății Biblice Interconfesionale din România, cu aprobarea British and Foreign Bible Society.

DESPRE THIRD MILLENNIUM MINISTRIES

Înființată în 1997, Third Millennium Ministries este o organizație creștină nonprofit care furnizează **educație biblică gratuită în întreaga lume**. Ca răspuns la nevoia tot mai mare de formare biblică judicioasă a liderilor creștini de pe mapamond, noi creăm o programă de seminar multimedia ușor de folosit, finanțată prin donații, în cinci limbi de mare circulație (engleză, spaniolă, rusă, chineză mandarină și arabă) și o distribuim gratuit celor care au cea mai mare nevoie de ea, mai cu seamă liderilor creștini care nu au acces la educația tradițională sau nu și-o pot permite. Toate lecțiile sunt scrise, concepute și produse intern și sunt similare ca stil și calitate celor de pe History Channel®. Această metodă originală și eficientă pentru formarea liderilor creștini s-a dovedit foarte eficace în întreaga lume. Am câștigat Premiul Telly pentru o producție video remarcabilă în domeniul educației și utilizării animației, iar programa noastră este folosită în prezent în peste 150 de țări. Materialele Third Millennium apar sub formă de DVD-uri, materiale tipărite, *streaming* pe internet, transmisie televizată prin satelit și emisiuni de radio și televiziune.

Pentru informații suplimentare despre lucrarea noastră de slujire și pentru a afla cum vă puteți implica, vă rugăm să vizitați <http://thirdmill.org>.

Cuprins

I. Introducere	1
II. Orientare	1
A. Analiza istorică	2
B. Lucrările lui Dumnezeu	3
C. Reflecția teologică	4
1. Analiza istorică faptică	4
2. Analiza istorică teologică	4
III. Dezvoltările istorice	5
A. Schimbările culturale	5
B. Răspunsul teologic	6
1. Teologia biblică critică	7
2. Dezvoltări evanghelice	9
IV. Istorie și revelație	11
A. Lucrare și cuvânt	12
1. Revelație prin lucrare	12
2. Revelație prin cuvânt	13
3. Interconexiuni	15
B. Contururi	17
1. Scopul	18
2. Intensificare și diminuare	19
3. Dezvoltarea organică	20
V. Concluzie	23

Construirea unei teologii biblice

Lecția unu

Ce este teologia biblică?

INTRODUCERE

Când întâlnim pe cineva pentru prima dată, ne facem ceea ce se numește „prima impresie”, o părere pe care ne-o formăm despre ceilalți în momentul când îi cunoaștem. Dar, pe măsură ce relațiile avansează, aflăm mai multe despre prietenii noștri, punând întrebări despre viața și despre trecutul lor. Când auzim despre evenimente importante ce le-au modelat viețile, descoperim lucruri care depășesc cu mult prima impresie.

În multe aspecte, acest lucru este valabil și pentru teologia creștină. Ca urmași ai lui Hristos, deseori începem să ne formăm convingerile, în primul rând, în urma unei prime impresii despre Noul Testament. Dar putem conștientiza și mai bine lucrurile pe care le credem ca și creștini, studiind istoria credinței, felul în care s-a derulat de la primele pagini ale Genezei până la ultimele capitole din Apocalipsa.

Aceasta este prima lecție din seria *Construirea unei teologii biblice*. În acest ciclu, vom explora disciplina cunoscută sub numele de teologie biblică, ramura teologiei care studiază evoluția cursului credinței noastre de-a lungul Bibliei. Am numit această lecție „Ce este teologia biblică?”, pentru că în ea vom analiza câteva aspecte fundamentale, ce ne vor îndruma prin întregul ciclu de lecții.

Lecția aceasta va aborda trei subiecte principale: mai întâi vom dobândi o orientare de bază în teologia biblică. Ce înțeles are terminologia folosită? În al doilea rând, vom studia dezvoltarea teologiei biblice. Ce direcții a luat această disciplină de-a lungul secolelor? În fine, vom explora conexiunile dintre istorie și revelație, una din preocupările centrale ale teologiei biblice. Să începem cu orientarea de baza pentru subiectul nostru.

ORIENTARE

Teologii au folosit termenul „teologie biblică” în mai multe feluri. Ne ajută să privim aceste utilizări ca într-un spectru de mai multe sensuri, unele mai largi, altele mai restrânse. În sens mai larg, termenul înseamnă de obicei o teologie fidelă conținutului Bibliei. În acest sens, teologie biblică este orice teologie care reflectă cu precizie învățăturile Scripturii.

Este inutil să spunem că, în sensul extins, pentru evanghelici este foarte important ca toată teologia să fie biblică. Vrem să fim fideli conținutului Bibliei, deoarece credem în doctrina *Sola Scriptura* conform căreia Scripturile sunt judecătorul suprem și final pentru toate întrebările teologice.

Dar teologii contemporani vorbesc și despre teologia biblică într-un mod mult mai restrâns, mai mult tehnic. Spre acest capăt al spectrului, teologia biblică este teologia care

nu se conformează doar *conținutului* Bibliei, ci și priorităților acesteia. Din această perspectivă, teologia biblică rămâne fidelă nu numai învățaturii biblice, dar și felului cum își aranjează sau își organizează teologia. În acest sens mai restrâns, teologia biblică a devenit o disciplină de sine stătătoare. Lucru care va fi obiectivul principal al lecției noastre.

Vă imaginați probabil că, atunci când creștinii din întreaga lume studiază Scriptura, își formează multe păreri diferite cu privire la modul în care Biblia își organizează teologia. Deci, nu ar trebui să ne surprindă faptul că teologii contemporani abordează în moduri diferite teologia biblică. Timpul nu ne permite să analizăm toate aceste perspective. Așa că ne vom concentra atenția asupra unei forme de teologie biblică foarte cunoscută și foarte influentă.

Din perspectiva obiectivului lecției noastre, putem să definim această formă importantă a teologiei biblice în felul următor: „Teologia biblică este reflecția teologică extrasă din analiza istorică a lucrărilor lui Dumnezeu prezentate în Scriptură. Această definiție include cel puțin trei aspecte: primul, teologia biblică este bazată pe o strategie interpretativă a Scripturii pe care o vom numi „analiza istorică”. Al doilea, această analiză istorică se ocupă în special de „lucrările lui Dumnezeu” ce se găsesc în Biblie. În fine, teologia biblică implică „reflecția teologică” asupra acțiunilor divine din Scriptură.

Pentru o mai bună înțelegere a acestei abordări a Scripturii, vom analiza aceste trei aspecte ale definiției noastre. Mai întâi vom lămurii ce vrem să spunem prin „analiză istorică”. Apoi vom explica la ce ne referim când vorbim despre „lucrările lui Dumnezeu”. În fine, vom discuta despre tipurile de „reflecție teologică” ce au loc în teologia biblică. Să luăm în considerare mai întâi faptul că teologia biblică este extrasă din analiza istorică a Scripturii.

ANALIZA ISTORICĂ

Pentru a înțelege ce vrem să spunem prin analiza istorică, trebuie să trecem în revistă alte perspective mai ample pe care le-am prezentat într-o altă serie de lecții. În seria numită *Construirea unei teologii sistematice*, am văzut că Duhul Sfânt a călăuzit Biserica în exegeza Scripturii pe trei direcții principale: analiza literară, analiza istorică și analiza tematică. Așa cum am spus de multe ori, creștinii întotdeauna folosesc aceste trei moduri de abordare combinate, dar în cadrul discuției noastre, este util să le studiem separat.

Analiza literară privește Scriptura ca un tablou, un portret literar conturat de scriitorii acestuia pentru a influența cititorii într-un anumit mod. Analiza istorică privește Scriptura ca o fereastră spre istorie, explorând evenimentele istorice care stau în spatele lucrărilor din Biblia. În fine, analiza tematică privește Biblia mai mult ca pe o oglindă care reflectă interesele și întrebările noastre.

Teologia sistematică este o disciplină de sine stătătoare bazată în special pe analiza tematică. Teologii sistematicieni subliniază temele tradiționale creștine și prioritățile care s-au dezvoltat de-a lungul istoriei Bisericii. Ei abordează de obicei Scriptura, căutând răspunsuri la o listă lungă de întrebări sau teme foarte tradiționale.

Prin contrast, teologia biblică abordează Scripturile, în primul rând, din punctul de vedere al analizei istorice. Biblia este privită ca o fereastră prin care avem acces la istorie. După cum vom vedea în această serie, atunci când accentul exegezei trece de la temele teologice tradiționale la evenimentele istorice descrise în Biblie, iese la iveală un set diferit de priorități și preocupări. Deși teologia biblică sănătoasă nu contrazice teologia sistematică, ea conduce totuși spre perspective teologice semnificativ diferite.

Văzând, deci, că teologia biblică este bazată pe analiza istorică a Scripturilor, trebuie să ne îndreptăm atenția spre faptul că ea este preocupată, în primul rând, de lucrările lui Dumnezeu. Biblia prezintă multe tipuri de evenimente istorice, dar teologia biblică întreabă mai întâi: „Ce spun Scripturile că a făcut Dumnezeu?” Deoarece creștinii răspund în mod diferit la această întrebare, trebuie să ne oprim un moment și să reflectăm asupra a ceea ce ne învață Biblia despre lucrările lui Dumnezeu în istorie.

LUCRĂRILE LUI DUMNEZEU

Un mod tradițional și util de abordare a lucrărilor lui Dumnezeu în istorie este descris în *Mărturisirea de Credință de la Westminster*, capitolul V, paragraful 3. Această descriere a lucrărilor lui Dumnezeu în lume ne oferă un rezumat avantajos al unor perspective importante. Iată cum este descrisă aici providența lui Dumnezeu.

Dumnezeu, în providența Sa obișnuită, se folosește de mijloace, dar este liber să lucreze și fără ele, peste ele sau împotriva lor, după cum dorește.

Observați că Mărturisirea de credință prezintă patru categorii principale ale providenței divine, ale implicării lui Dumnezeu în istorie, sau a ceea ce putem numi lucrările lui Dumnezeu. Ea identifică aceste patru categorii în felul în care Dumnezeu folosește „mijloacele” - instrumente sau cauze create.

La un capăt al spectrului, Mărturisirea de credință menționează că Dumnezeu, de obicei, „folosește mijloacele”, adică lucrează *prin* ele. Cu alte cuvinte, Dumnezeu își atinge scopurile în istorie, acționând prin intermediul a diferite elemente ale creației. Această categorie include lucruri precum evenimente naturale și activități zilnice ale creaturilor.

În al doilea rând, Mărturisirea vorbește despre faptul că Dumnezeu lucrează fără mijloace, intervenind direct în lume fără a folosi căi naturale. De exemplu, uneori Dumnezeul Scripturii cauzează boli unor oameni și apoi îi vindecă fără utilizarea aparentă a vreunui mijloc din lumea naturală.

În al treilea rând, Mărturisirea vorbește despre faptul că Dumnezeu acționează în istorie mai presus de mijloace, luând un lucru obișnuit și ridicându-l deasupra stării lui naturale. De exemplu, nașterea supranaturală a lui Isaac de către Sara, care a avut loc prin unirea cu Avraam dar la o vârstă foarte înaintată, când practic acesta nu mai putea avea copii.

În al patrulea rând, Mărturisirea vorbește despre faptul că Dumnezeu poate acționa *împotriva* mijloacelor, făcând ca anumite lucruri să se întâmple în mod contrar

căilor normale cunoscute creației. De exemplu, în vremea lui Iosua, Dumnezeu a acționat împotriva legilor naturii, făcând ca soarele să stea pe loc.

Aceste patru categorii ale providenței lui Dumnezeu ne ajută să clarificăm ce înțelegem prin lucrările lui Dumnezeu. De multe ori Dumnezeu lucrează prin mijloace. Astfel de evenimente par adesea a nu beneficia de prea multă implicare din partea lui Dumnezeu, deși El controlează totul în mod nevăzut. Alte lucrări ale lui Dumnezeu sunt mai dramatice. Atunci când El lucrează fără, mai presus de și chiar împotriva forțelor create, numim de obicei aceste evenimente „intervenții divine” sau „minuni”.

Când teologii biblici se concentrează asupra lucrărilor lui Dumnezeu în Scriptură, ei dau atenție întregii game de activități divine, dar nu în mod egal. E adevărat că uneori reflectează asupra evenimentelor obișnuite în care Dumnezeu lucrează, folosind mijloace naturale, dar în general se apleacă asupra lucrărilor extraordinare ale lui Dumnezeu, a situațiilor în care El lucrează fără, mai presus de și împotriva mijloacelor obișnuite. Și, cu cât mai spectaculoasă este o lucrare a lui Dumnezeu, cu atât teologii biblici au tendința să o scoată în evidență.

Evenimente precum creația, ieșirea din Egipt, cucerirea Canaanului, nașterea, viața, moartea, învierea și înălțarea lui Isus ies în evidență din paginile Scripturii ca situații în care Dumnezeu a intervenit în mod spectaculos în istorie. Deci, când spunem că teologia biblică atrage atenția asupra lucrărilor lui Dumnezeu, preocuparea principală o constituie acest gen de lucrări extraordinare.

După ce am văzut că teologia biblică studiază Biblia, folosind analiza istorică, și se concentrează asupra lucrărilor extraordinare ale lui Dumnezeu prezentate în Scripturi, să ne îndreptăm către a treia dimensiune a definiției noastre: faptul că teologia biblică implică reflecția teologică asupra acestor lucruri.

REFLECȚIA TEOLOGICĂ

În teologia biblică, reflecția teologică este bazată pe analiza istorică a lucrărilor lui Dumnezeu din Scriptură, analiză istorică ce poate lua diferite forme. Este util să studiem cel puțin două tendințe principale: analiza istorică faptică și analiza istorică teologică. Aceste două tendințe merg mână în mână, dar preocupările lor principale sunt destul de diferite. Să studiem mai întâi ce vrem să spunem prin analiza istorică faptică.

Analiză istorică faptică

Cel mai des, cititorii de azi ai Bibliei au o abordare a istoriei biblice orientată spre fapte. Adică sunt preocupați de felul cum se încadrează evenimentele raportate în Scriptură în peisajul istoric al Orientului Apropiat antic. O abordare faptică a analizei istorice este îndreptată către chestiuni precum data exodului condus de Moise, circumstanțele istorice care au dus la apariția monarhiei în Israel, dovezile unor anumite bătălii și alte evenimente foarte importante. Scopul analizei istorice factice este unul direct. Este acela de a determina o relatare solidă a faptelor istorice prin combinarea informațiilor din Scriptură cu cele adunate din surse extra-biblice.

Analiză istorică teologică

Chiar dacă acest interes factic este foarte important, teologia biblică are în vedere îndeosebi analiza istorică teologică. Teologii biblici sunt interesați în principal de semnificația teologică a lucrărilor lui Dumnezeu prezentate în Scriptură. Pentru a înțelege ce vrem să spunem, trebuie să citim o definiție de bază a teologiei aflată în lucrările lui Toma d'Aquino, care arată ce au în vedere majoritatea creștinilor atunci când vorbesc despre reflecția teologică.

În cartea 1, 1, secțiunea 7 a binecunoscutei sale *Summa Theologica*, Aquino numește teologia o „doctrină sacră” și o definește astfel:

O știință unitară în care toate lucrurile sunt tratate din punctul de vedere al lui Dumnezeu, fie că e vorba de Sine Însuși sau de altceva ce se referă la El.

În general, creștinii înclină să fie de acord cu Aquino, în sensul că teologia are două preocupări principale. Pe de o parte, orice se referă direct la Dumnezeu este o chestiune de teologie. Pe de altă parte, orice descriere a unor subiecte în legătură cu Dumnezeu este tot o chestiune de teologie. Prima categorie reprezintă ceea ce teologia tradițională consideră a fi teologia propriu-zisă. Iar a doua include chestiuni precum doctrina umanității, a păcatului, mântuirii, eticii, a bisericii și altele asemănătoare.

Această definiție dublă ne arată modurile în care teologia biblică atrage după sine reflecția teologică. Pe de o parte, teologii biblici studiază ce spune Biblia despre lucrările lui Dumnezeu pentru a vedea ce ne învață despre Dumnezeu Însuși. Ce descoperim prin lucrările mărețe ale lui Dumnezeu despre caracterul și voia Sa? Pe de altă parte, teologii biblici sunt preocupați, de asemenea, și de alte subiecte având legătură cu Dumnezeu: rasa umană, păcatul, mântuirea și o grămadă de alte teme. Teologia biblică ne deschide calea pentru îmbunătățirea și extinderea înțelegerii noastre referitoare la toate aceste subiecte teologice.

Reținând această orientare de bază, să trecem la a doua din subiectele noastre principale: dezvoltările care au condus la apariția disciplinei de sine stătătoare - teologia biblică. Cum a apărut ea? Cum au ajuns creștinii să abordeze Scripturile în felul acesta?

DEZVOLTĂRILE ISTORICE

Vom privi la două aspecte ale acestor întrebări: mai întâi vom studia câteva dintre cele mai importante schimbări culturale, care au pregătit cadrul pentru teologia biblică. Și apoi vom vedea răspunsurile teologice ale Bisericii la aceste schimbări culturale. Să analizăm mai întâi schimbările culturale, care au însoțit formarea teologiei biblice.

SCHIMBĂRILE CULTURALE

Trebuie să ne amintim mereu că teologii creștini au căutat în mod corect să îndeplinească marea trimitere, reformulând teologia creștină, astfel încât să comunice corect informația în contextul culturii contemporane lor. În alte lecții, am văzut că teologia sistematică a luat ființă din încercările Bisericii antice și medievale de a duce adevărul lui Hristos lumii mediteraneene pe vremea când era dominată de ideile filozofice neo-platonice și aristoteliene. La întâlnirea cu provocările acestor filozofi, creștinii au căutat să rămână credincioși Scripturii, dar în același timp să abordeze problemele ivite în urma acestor perspective filozofice.

În mod asemănător, teologia biblică este în mare măsură un răspuns la schimbările culturale ce au început să se producă odată cu Iluminismul secolului 17. Nu vrem însă să spunem că preocupările teologiei biblice erau o noutate absolută, sau că aparțin doar perioadei moderne. Creștinii au studiat dintotdeauna lucrările lui Dumnezeu descrise în Scriptură. Dar, în perioada modernă, schimbările culturale semnificative ce au avut loc i-au determinat pe teologi să pună accentul pe aceste interese istorice mai mult ca niciodată.

Cu alte cuvinte, teologia biblică reprezintă răspunsul creștin la o mișcare intelectuală proeminentă din perioada modernă, numită istoricism modern. În termeni generali, istoricism modern este convingerea că istoria deține cheia pentru a ne înțelege pe noi și lumea din jurul nostru. Din această perspectivă, o înțelegere adecvată a tuturor lucrurilor poate fi obținută luând în considerare locul pe care îl ocupă în istorie.

Una dintre cele mai cunoscute figuri ale Iluminismului, care a exprimat această schimbare culturală, a fost filozoful german Georg Wilhelm Friedrich Hegel, care a trăit între anii 1770-1831. Hegel este binecunoscut mai ales pentru conceptul conform căruia fiecare aspect al realității este inclus în modele logice ale progresului istoric, concept cunoscut drept dialectică. Întregul univers, credea el, a fost rânduit de Dumnezeu, astfel încât să urmeze o logică istorică divină instituită. Din punctul lui de vedere, înțelegem cel mai bine toate lucrurile din lume atunci când le vedem în lumina acestui model rațional al istoriei.

Aceasta și alte forme de istoricism s-au remarcat în perioada modernă din mai multe motive. De exemplu, avalanșele de descoperiri arheologice a scos la lumină multe informații despre vechile culturi ale lumii. Geologia a devenit demersul necesar pentru a stabili vârsta și evoluția pământului, nu doar pentru a înțelege felul în care este în prezent. Chiar și biologia a început să-și îndrepte atenția spre istorie, deoarece mulți biologi au început să privească domeniul lor în termenii evoluției Darwiniste, crezând că astfel s-a dezvoltat viața pe planeta noastră. Schimbări similare în direcția istoricismului modern au avut loc în aproape toate disciplinele academice, inclusiv în teologie. Totul în viață se credea că poate fi înțeles mai bine dacă era evaluat în termenii curgerii istoriei.

Având în minte accentul pe istoricismul modern, să ne îndreptăm atenția spre felul în care teologii au reacționat la aceste schimbări culturale. Ce efect a avut istoricismul asupra modului în care creștinii au abordat teologia, mai ales asupra felului în care au interpretat Biblia?

RĂSPUNSUL TEOLOGIC

Istoricismul a avut nenumărate efecte asupra teologiei creștine moderne, dar, în această lecție, ne interesează în mod special modul cum a condus la apariția teologiei biblice. Evident, teologia biblică reflectă atracția culturii occidentale moderne în ce privește istoria. Dar, după cum vom vedea, unii teologi au îmbrățișat historicismul într-un mod care a compromis credințele de bază ale creștinismului, în timp ce alții au integrat informații valoroase din historicism în moduri care au confirmat și chiar au sporit înțelegerea noastră privind credința creștină.

Din acest motiv vom urmări două direcții majore pe care a mers disciplina teologiei biblice. Mai întâi vom examina ceea ce numim "teologia biblică critică" - forme ale disciplinei ce au urmat spiritul modernității, până la punctul de a respinge autoritatea biblică. Apoi vom studia "teologia biblică evanghelică" - felul în care disciplina a fost continuată de teologi care au rămas fideli autorității Bibliei. Să studiem mai întâi dezvoltarea teologiei biblice în cercurile critice.

Teologia biblică critică

Istoricismul modern a inspirat mulți teologi critici să abordeze Scripturile, folosind întrebări și priorități noi. Putem înțelege esența problemei atingând pe scurt două etape istorice ale dezvoltării acesteia. Mai întâi vom studia etapa timpurie din secolul 18. Iar apoi vom descrie unele dezvoltări din istoria mai recentă. Să începem cu teologia biblică critică timpurie.

Se obișnuiește ca începuturile teologiei biblice moderne să fie îngemănate cu discursul inaugural al lui Johann Gabler la Universitatea din Altdorf în 1787. Deși au existat și alți precursori importanți, Gabler a vorbit despre o distincție care a călăuzit teologia creștină timp de secole.

Gabler a identificat două demersuri teologice de bază. Pe de o parte, a vorbit despre „teologia biblică”, definind-o ca disciplină istorică ce descrie învățăturile din Biblie în propriul lor context istoric antic. În această concepție, scopul teologiei biblice era să descopere ce credeau despre Dumnezeu și despre lumea în care trăiau scriitorii biblici antici și personajele lor.

Pe de altă parte, Gabler a vorbit despre teologia dogmatică sau sistematică. Scopul teologiei sistematice nu era să analizeze sau să explice Biblia, ci să determine ce ar trebui să creadă creștinii din lumea modernă prin reflecție rațională asupra științei și religiei.

Este important să ținem cont de faptul că Gabler, fiind teolog critic, credea că rezultatele teologiei biblice ar putea fi interesante din când în când, dar creștinii moderni trebuie să creadă numai acele părți ale Bibliei care se ridică la standardele analizei raționale și științifice moderne. Din această perspectivă, Scripturile reflectă practici și credințe naive ale unor oameni care au trăit înaintea perioadei raționale moderne. Motiv pentru care teologia sistematică ar trebui să fie o disciplină relativ independentă, în mare parte indiferentă de ceea ce descoperă teologia biblică în Scriptură.

Diferența pe care o face Gabler între teologia biblică și cea sistematică a dat teologilor critici o direcție ce continuă chiar și în zilele noastre. Dar este, de asemenea,

important să vedem cum s-a dezvoltat teologia biblică critică în secolele recente. O caracteristică a teologiei biblice critice din secole recente este convingerea crescândă că revendicările istorice din Biblie sunt aproape în întregime nedemne de încredere. În general, cărturarii critici au respins multe texte din Biblie, considerându-le eronate, ficțiune cucernică sau chiar, pur și simplu, înșelăciune. Din această perspectivă, trecerea Mării Roșii n-a fost decât un vânt puternic care a suflat peste o mlaștină sau un grup de sclavi fugind din Egipt cu plutele. Cucerirea Canaanului a fost puțin mai mult decât o serie de bătălii locale între clanuri semi-nomadice și cetăți din Canaan. Pe măsură ce teologia critică a avansat, un număr de oameni cercetători critici importanți au ajuns să pună la îndoială faptul că Avraam a fost o figură istorică, sau că Moise a existat. Au pretins chiar că, dacă Isus a existat, poate că a fost un învățător moral extraordinar, dar, cu siguranță, nu a făcut minuni și nici nu a înviat din morți.

Ca urmare, vă puteți imagina că a fost din ce în ce mai dificil pentru teologii critici să folosească Scriptura pentru a-și forma teologia sistematică. Ne-am fi așteptat să lase deoparte teologia biblică din moment ce credeau că Biblia era plină de revendicări istorice care induc în eroare. Lucru care s-a întâmplat în cazul multora în perioada modernă. Dar teologia biblică nu a încetat să existe ca disciplină odată cu respingerea autorității biblice de către teologii critici. Ci s-au găsit alte căi pentru a folosi Scriptura în teologia contemporană. În loc să trateze Biblia ca pe un document istoric autentic, ei au început să o considere ca fiind expresia unor sentimente ale religiilor antice prezentate ca revendicări istorice și au studiat felul în care aceste experiențe și sentimente religioase antice pot fi folosite de creștinii moderni.

G. Ernest Wright, un teolog biblic proeminent al secolului 20, a exprimat acest punct de vedere când a definit teologia biblică în cartea sa, *God Who Acts*, astfel:

Teologia biblică, prin urmare, trebuie definită ca recitalul confesional al lucrărilor lui Dumnezeu într-o anumită perioadă istorică alături de sublinierile extrase din aceasta.

Observați ce spune Wright aici. Mai întâi, în concepția lui, teologia biblică este axată pe „lucrările lui Dumnezeu”. Însă folosește un sens foarte special când vorbește despre ele. În loc să se concentreze pe evenimente așa cum s-au întâmplat, Wright insistă asupra faptului că teologia biblică trebuie să se preocupe de „recitalul confesional” al lucrărilor lui Dumnezeu ce se găsesc în cărți precum Biblia.

În al doilea rând, Wright crede că teologia biblică ar trebui să se preocupe și de „sublinierile extrase” din recitalul confesional al lucrărilor lui Dumnezeu din Scriptură. În concepția lui, istoria înregistrată în Scriptură este, în mare parte, ficțiune. Dar, când este privită corect, povestirile ei ne transmit adevăruri teologice. Așa că treaba teologilor biblici este să descopere adevărul teologic din spatele relatărilor fictive din Scriptură.

Această abordare în teologia biblică critică s-a potrivit foarte bine cu o distincție care a devenit normală în teologia modernă. Un număr de teologi germani au făcut deosebire între evenimentele istorice reale și istoria confesională întâlnită în Biblie, folosind doi termeni diferiți. Evenimentele reale sunt indicate folosind termenul istoria. Acestea sunt evenimente din Scriptură ce au putut fi validate de către cercetările științifice moderne. Dar, multe dintre aceste „povestiri istorice cucernice” pe care le găsim în Biblie, nu prezintă, de fapt, istorie autentică după părerea lor, ci sunt

Heilsgeschichte - „istoria răscumpărării” sau „istoria mântuirii”. Istoria mântuirii este expresia sentimentelor religioase spusă sub formă de povestiri istorice. Istoria răscumpărării este recitalul confesional al evenimentelor pe care le găsim în Biblie.

Chiar și în zilele noastre, majoritatea teologilor critici care nu resping, pur și simplu, Scriptura în totalitate, tratează istoria din Biblie ca *Heilsgeschichte*, „istoria răscumpărării”, reflecții teologice „confesională cu tentă istorică”. Deși resping temeinicia istorică a Scripturii, ei păstrează puțin din Scriptură pentru teologia lor, analizând felul în care aceasta reflectă sentimentele umane religioase. *Heilsgeschichte*, tradițiile din Israel și Biserica primară sunt în centrul atenției celor mai mulți teologi biblici critici contemporani și, într-o oarecare măsură, concluziile lor formează teologia sistematică modernă sau contemporană.

Acum că am schițat dezvoltarea teologiei biblice ca disciplină în rândul teologilor critici, trebuie să trecem la un al doilea curent de gândire: teologia biblică evanghelică. Aici noi folosim termenul „evanghelic” doar pentru a explica faptul că acești creștini au continuat să susțină autoritatea indiscutabilă a Scripturii.

Dezvoltări evanghelice

Din fericire, există mulți creștini din diverse ramuri ale Bisericii din întreaga lume, care nu s-au luat după opiniile criticilor care au respins autoritatea biblică. Fără a nega valoarea și importanța cercetării științifice, acești evanghelici au continuat să susțină că Scripturile sunt adevărate în tot ceea ce spun, inclusiv când vine vorba de istorie. Dar, în ciuda afirmațiilor neclintite în susținerea autorității biblice, historicismul modern a avut influențe semnificative chiar și asupra felului în care evanghelicii abordează Scripturile.

Pentru a studia teologia biblică evanghelică, ne vom concentra atenția în două direcții analoge: discuția noastră despre abordările critice: prima, etapa timpurie a teologiei biblice evanghelice moderne, și apoi dezvoltări mai recente. Vom aborda etapele timpurii ale teologiei biblice evanghelice, uitându-ne la concepțiile externe de influență a doi teologi americani ai secolului 19, de la Seminarul Teologic Princeton. Mai întâi vom schița concepția lui Charles Hodge. Apoi vom vedea părerea lui Benjamin B. Warfield. Să începem prin a observa felul în care Charles Hodge a înțeles teologia biblică.

Charles Hodge a trăit între anii 1797-1878 și s-a dedicat în mod special disciplinei teologiei sistematice. Iată cum face el deosebirea între teologia biblică și cea sistematică, în introducerea cărții sale în trei volume, *Teologie sistematică*:

Iată diferența dintre teologia biblică și cea sistematică. Datoria teologiei biblice este să constate și să specifice faptele Scripturii. Datoria teologiei sistematice este să ia aceste fapte, să determine relația dintre ele și cu alte adevăruri înrudite, precum și să le apere și să arate armonia și consecvența lor.

După cum observăm aici, Hodge definește teologia biblică drept o disciplină exegetică, adică studiul faptelor Scripturii. Iar teologia sistematică drept disciplina care preia faptele

clarificate de teologia biblică și le aranjează în relațiile dintre ele, observând diferitele legături logice.

În contrast cu teologii critici, Hodge credea în autoritatea Scripturii. Iar încredințarea aceasta l-a determinat să susțină că creștinii sunt obligați să pună la baza teologiei sistematice cercetările teologiei biblice. În loc să respingă selectiv o parte sau alta a Scripturii și să accepte altele, Hodge a insistat asupra faptului că teologia sistematică trebuie să accepte toate descoperirile teologiei biblice făcute în Scriptură, punându-le într-o ordine logică.

Deși multe dintre perspectivele lui Hodge au continuat să influențeze evanghelicii multă vreme după moartea acestuia, o schimbare semnificativă a avut loc în teologia biblică evanghelică sub influența unuia din succesorii săi, Benjamin B. Warfield, care a trăit între anii 1851-1921. Competența lui în studiile biblice l-a înzestrat pentru a aduce o contribuție însemnată conceptului evanghelic de teologie biblică. Iată felul în care Warfield vorbește despre înlănțuirea, sau organizarea teologiei în Biblie, în articolul său foarte important, *Ideea de Teologie Sistematică*. În partea a cincea a acestui articol, scrie următoarele cuvinte:

Teologia sistematică nu este o înlănțuire, o organizare logică a unor date teologice dispersate, furnizate de procesul exegetic, ci este o combinație de date deja înlănțuite sau aranjate logic obținute de teologia biblică... Obținem teologia sistematică adevărată nu prelucrând simultan afirmațiile dogmatice separate din Scriptură, ci combinându-le în ordinea și raportul potrivit, așa cum se găsesc în diferite teologii din Scripturi.

În acest pasaj, Warfield punctează cel puțin trei lucruri importante. Primul este acela că teologia sistematică nu trebuie să fie o înlănțuire sau o organizare a unor afirmații teologice separate sau fără legătură, ce se găsesc în Biblie. Înaintea lui Warfield, evanghelicii înclinau să trateze Biblia ca pe o sursă de afirmații teologice sistematice și le-au aranjat în conformitate cu modelele tradiționale ale teologiei sistematice. Învățăturile Bibliei erau rezumate ca și cum ar fi fost date neprelucrate. Warfield a arătat că învățăturile Scripturii erau deja organizate logic chiar în Biblie. Biblia nu este o colecție dezorganizată de ipoteze, ci are propria ei organizare logică și propriile ei perspective teologice.

În al doilea rând, din punctul de vedere al lui Warfield, teologia din Scripturi nu este organizată într-un singur fel. Cu siguranță, Biblia nu se contrazice; toate învățăturile sale sunt armonioase. Dar, după cum spune el, teologia biblică are de-a face cu „diferite teologii din Scriptură”. Autorii umani ai cărților biblice și-au exprimat perspectivele teologice în moduri diferite, dar complementare. Scrierile lor reflectă vocabulare, structuri și priorități variate. Felul în care apostolul Pavel și-a expus teologia nu este identic cu al lui Isaia, iar Matei prezintă ideile teologice, folosind termeni, accente și perspective diferite de-ale lui Moise.

În al treilea rând, pentru că teologia biblică discernă „diferite teologii” în Scriptură, misiunea „adevăratei teologii sistematice” este să combine mulțimea acestor sisteme teologice într-un tot unitar. Teologia sistematică trebuie să încorporeze teologiile din Biblie „în ordinea și raportul potrivit”. Cu alte cuvinte, Warfield credea că teologia

biblică trebuie să identifice diferitele sisteme teologice prezentate în Scriptură. Iar teologia sistematică trebuie să le combine într-un tot unitar atotcuprinzător. Din vremea lui Warfield și până în zilele noastre, teologii biblici evanghelici au urmat, în esență, acest model de bază. Au căutat să descopere perspective teologice distinctivă în diferite părți ale Bibliei și au conceput teologia sistematică drept un efort de a aduce toate teologiile din Biblie într-un sistem unificat.

Având în minte aceste idei ale lui Hodge și Warfield, putem acum să ne îndreptăm către dezvoltările care au avut loc mai recent în teologia biblică evanghelică. Fără îndoială, unul dintre teologii biblici care a avut o influență mai mare decât toți ceilalți asupra teologiei biblice evanghelice contemporane a fost Geerhardus Vos care a trăit între anii 1862-1949. În 1894, lui Geerhardus Vos i s-a dat prima catedră de teologie biblică de la Seminarul Teologic Princeton. El a construit pe lucrările lui Hodge și Warfield, dar a dezvoltat și noi direcții ale acestei discipline.

General vorbind, Vos a fost de acord cu Hodge și cu Warfield în faptul că teologia biblică trebuie să dezvăluie învățăturile din Scriptură și să dea o călăuzire autoritativă pentru teologia sistematică. Mai mult, el a fost de acord cu Warfield că teologia biblică sănătoasă identifică diferitele teologii din Biblie, care trebuie apoi puse laolaltă într-un tot unitar în teologia sistematică.

Dar Vos este diferit de înaintașii săi prin faptul că a atras atenția asupra unui element comun ce străbate orice teologie din Biblie. El a susținut că diferitele teologii din Scriptură au un obiectiv comun și anume istoria răscumpărării. El credea că lucrările mărețe ale lui Dumnezeu din istorie formează esența învățăturilor oricărei părți a Bibliei. Din acest motiv, Vos susținea faptul că teologia biblică trebuie să se concentreze pe felul în care fiecare autor biblic a fost preocupat personal de lucrările mărețe ale lui Dumnezeu. După cum spune în discursul său inaugural din 1894:

Teologia sistematică se străduiește să construiască un cerc, teologia biblică urmărește să reproducă o linie... Aceasta este adevărata relație dintre teologia biblică și cea sistematică. Dogmatica este coroana care se ridică deasupra tuturor lucrărilor pe care le poate realiza teologia biblică.

După părerea lui Vos, teologia biblică este concentrată pe felul în care scriitorii biblici reflectă istoria. Și identifică diferitele perspective ale Bibliei asupra lucrărilor mărețe ale lui Dumnezeu în istorie și semnificația lor teologică. Apoi teologia sistematică compilează toate învățăturile din Biblie despre istoria răscumpărării într-un sistem teologic unitar. În aproape fiecare ramură evanghelică, teologia biblică continuă să pună acest accent de bază.

După ce am văzut felul cum teologia biblică evanghelică contemporană este concentrată asupra istoriei răscumpărării ca element central al Scripturii, putem să trecem la al treilea subiect principal din această lecție: felul în care înțeleg teologii biblici evanghelici relația dintre istorie și revelație.

ISTORIE ȘI REVELAȚIE

Cu greu găsim două concepte mai centrale în teologia biblică decât istoria și revelația. După cum am văzut, teologia biblică se focalizează asupra istoriei ca element de legătură al tuturor lucrurilor din Scriptură. Unul din motivele focalizării pe istorie este înțelegerea faptului că, în Scriptură, revelațiile lui Dumnezeu despre Sine sunt strâns legate de evenimentele istorice.

Pentru a înțelege relația dintre istorie și revelație în teologia biblică, vom analiza două chestiuni: mai întâi vom vedea felul cum definesc teologii biblici revelația ca „lucrare și cuvânt” și apoi vom explora contururile istoriei și revelației în Biblie. Să începem cu ideea că revelația divină este atât sub formă de lucrare cât și de cuvânt.

LUCRARE ȘI CUVÂNT

Pentru a studia aceste concepte importante, vom atinge trei chestiuni: întâi, vom vedea cum Scripturile vorbesc despre ceea ce noi vom numi "revelație prin lucrare", apoi vom vedea de ce avem nevoie de ceea ce vom numi "revelație prin cuvânt", sau revelație verbală, în final, vom analiza interconexiunile dintre revelația prin lucrare și cea prin cuvânt. Să ne îndreptăm mai întâi către conceptul de "revelație prin lucrare".

Revelație prin lucrare

Din experiență știm cu toții că oamenii revelează lucruri despre ei în cel puțin două feluri. Pe de o parte, ne pot spune la ce se gândesc. Vorbind despre ei și despre ceea ce vor. Dar, pe de altă parte, putem afla multe lucruri despre oameni, observând ceea ce fac. Felul în care acționează arată ce fel de oameni sunt. Când cercetăm Scripturile, înțelegem foarte repede faptul că Biblia spune adesea că *Dumnezeu* se revelează prin acțiunile Sale. De exemplu, iată cum este sărbătorită revelația divină, în Psalmul 98:2-3:

Domnul și-a arătat mântuirea, și-a descoperit dreptatea înaintea Neamurilor. Și-a adus aminte de bunătatea și credincioșia Lui față de casa lui Israel: toate marginile pământului au văzut mântuirea Dumnezeului nostru. (Psalmul 98:2-3)

Observați că, în versetul 2, psalmistul spune că Dumnezeu "și-a descoperit" dreptatea, folosind termenul ebraic *ga* la care înseamnă descoperit, dezvăluit sau revelat. Psalmistul spune că Dumnezeu și-a revelat sau și-a descoperit dreptatea înaintea Neamurilor. Dar în ce fel ne comunică acest pasaj modul în care a făcut Dumnezeu aceasta? A rostit cuvintele „Eu sunt drept” înaintea Neamurilor? Nu este cazul aici. După cum spune versetul 3, dreptatea lui Dumnezeu a fost revelată prin faptul că Dumnezeu a făcut ceva. Psalmul spune că Dumnezeu a lucrat când și-a amintit de casa lui Israel, astfel că marginile pământului "au văzut mântuirea Dumnezeului nostru". Aici psalmistul se

gândea la revelarea sau manifestarea dreptății lui Dumnezeu prin izbăvirea poporului Său. Revelarea despre care psalmistul vorbește este o lucrare a lui Dumnezeu.

„Revelația prin lucrare” cu caracter miraculos apare în numeroase locuri din Biblie. De exemplu, actul creației arată puterea și caracterul lui Dumnezeu. Ieșirea lui Israel din Egipt arată puterea Sa asupra dușmanilor și dragostea pentru poporul Său. Investirea dinastiei lui David, exilul lui Israel și Iuda, întoarcerea din exil, întruparea lui Hristos, moartea și învierea Sa - toate acestea și multe alte evenimente din Scriptură revelează caracterul și voia lui Dumnezeu. Acest concept al "revelației prin lucrare" este esențial pentru teologia biblică.

La o primă vedere, am putea să nu înțelegem clar că această întoarcere la "revelația prin lucrare" are efecte foarte importante asupra teologiei creștine. Deci, trebuie să ne oprim pentru un moment și să vedem ce impact a avut această abordare. Un mod de a vedea importanța acestei abordări istorice moderne este să luăm în discuție doctrina teologiei propriu-zise, adică teologia despre Însuși Dumnezeu, și să vedem cum tratează teologia sistematică și cea biblică acest subiect.

Să ne gândim pentru un moment la *Catechismul Scurt de la Westminster*, o perspectivă teologică sistematică tradițională, și la cum ne învață aceasta să-L privim pe Dumnezeu. Întrebarea 4 din Catechism spune așa: „Ce este Dumnezeu?” și răspunde în felul următor:

Dumnezeu este un Duh, infinit, etern și neschimbat în ființa, înțelepciunea, puterea, sfințenia, dreptatea, bunătatea și adevărul Său.

Nu e greu de observat că, deși acest răspuns este conform cu adevărul Scripturii, Dumnezeu este definit în teologia sistematică mai degrabă abstract, în termenii atributelor Sale eterne și neschimbate. Prin comparație, teologii biblici sunt mai mult preocupați de acțiunile concrete ale lui Dumnezeu în istorie. Această focalizare pe "revelația prin lucrare" a condus la accente diferite în teologia propriu-zisă.

Când teologii biblici evanghelici obișnuiți sunt întrebați „Ce este Dumnezeu?”, ei nu vor răspunde precum în Catechism. Ei vor fi de acord cu acest punct de vedere, dar accentul lor va fi pus mai mult pe istoric. Teologii biblici sunt mai înclinați să spună ceva de genul: „Dumnezeu este Cel care a izbăvit pe Israel din robia Egiptului”, „Dumnezeu este Cel care a judecat pe Israel în exil.” Sau ar putea spune „Dumnezeu este Cel care a trimis pe Fiul Său în lume.” În orice caz, mai degrabă decât să privească la Dumnezeu, în primul rând, prin prisma atributelor Sale veșnice, teologii biblici privesc la Dumnezeu prin prisma a ceea ce a făcut El în istorie. Ce este adevărat în ce privește teologia propriu-zisă este adevărat în orice aspect al teologiei biblice.

În același timp, când teologii biblici evanghelici au subliniat importanța „revelației prin lucrare”, au susținut nevoia crucială de „revelație prin cuvânt”, care este revelarea verbală a lui Dumnezeu. În Scripturi, Dumnezeu nu doar lucrează, ci și vorbește despre lucrările Sale. Explicând acțiunile Sale în cuvinte.

Revelația prin cuvânt

„Revelația prin cuvânt”, sau verbală, este esențială din mai multe motive, dar vom menționa doar două aspecte despre acțiunile lui Dumnezeu care o fac să fie așa de importantă: pe de-o parte, semnificația ambiguă a evenimentelor și, pe de alta, semnificația radială a acestora. Să vedem mai întâi modul în care ambiguitatea evenimentelor din Scriptură duc la nevoia „revelației prin cuvânt”.

Când spunem că lucrările lui Dumnezeu sunt ambigue, avem în vedere faptul că semnificația unei lucrări nu este întotdeauna perfect clară pentru oameni. Deși Dumnezeu înțelege foarte bine ceea ce face, lucrările Lui trebuie să fie interpretate sau clarificate prin cuvinte pentru ca noi să putem înțelege semnificația lor.

Să luăm un exemplu din viața de fiecare zi. Imaginează-ți că ești așezat într-o sală de clasă cu studenți și deodată, fără avertisment, unul dintre ei se ridică în picioare. Nu spune nimic, doar stă în picioare. Desigur, n-ai ști ce să înțelegi din această situație; este prea ambiguă. Probabil că te vei întreba: De ce stă în picioare? Ce s-a întâmplat? De fapt, probabil că profesorul ar întrerupe lecția și i-ar cere studentului să explice ce face. Efectiv, toți ar aștepta să li se comunice verbal pentru a clarifica semnificația acțiunii studentului.

Cam în același fel, lucrările lui Dumnezeu prezentate în Scriptură sunt adesea neclare pentru omul limitat și păcătos. Care are nevoie de interpretare verbală sau explicație prin cuvinte. Să luăm, de exemplu, vremea în care izraeliții s-au întors din exilul babilonian și au început reconstrucția templului. În Ezra 3:10-12, citim următoarele cuvinte:

Când au pus lucrătorii temeliiile Templului Domnului... tot poporul scoatea mari strigăte de bucurie, lăudând pe Domnul... Dar mulți din preoți și leviți și din capii de familii mai în vârstă, care văzuseră Casa dintâi, plâneau tare, când se puneau sub ochii lor temeliiile Casei acesteia. Mulți alții își arătau bucuria prin strigăte. (Ezra 3:10-12).

Aici găsim un eveniment din istoria biblică - o lucrare măreață a lui Dumnezeu de punere a temeliiilor templului după ce Israel s-a întors din exil. Dar acest eveniment avea dublu înțeles pentru cei ce luau parte la el.

Unii au văzut temeliiile templului și s-au bucurat, pentru că ei considerau aceasta o mare binecuvântare. Alții plâneau, pentru că vedeau că noul templu nu se putea compara deloc cu templul lui Solomon. Fără comunicare verbală din partea lui Dumnezeu, evenimentul putea fi privit în ambele feluri. De aceea, cartea Ezra pune un mare accent pe explicația adevăratei semnificații a construcției templului după întoarcerea din exil.

În mod similar, în Marcu 3:22-23, citim că exorcizările făcute de Isus au fost înțelese greșit de către unii și că Isus le-a dat explicația reală a ceea ce făcuse.

Cărturarii care se coborâseră din Ierusalim ziceau: „Este stăpânit de Beelzebul; scoate dracii cu ajutorul domnului dracilor. Isus i-a chemat la El și le-a zis, în pilde: „Cum poate Satana să scoată afară pe Satana? (Marcu 3:22-23)

Unii oameni, care au văzut aceste lucrări mărețe ale lui Dumnezeu, au concluzionat greșit că demonii erau scoși cu puterea Satanei, dar Isus și-a însoțit acțiunea prin cuvinte, ca să fie clar că lucra prin puterea lui Dumnezeu.

Ambiguitatea lucrărilor lui Dumnezeu prezentate în Biblie ne ajută să înțelegem de ce „revelația prin lucrare” era însoțită de obicei de „revelația prin cuvânt”. Revelația verbală a lui Dumnezeu explică evenimentele pentru a clarifica adevărata lor semnificație.

Pe lângă caracterul parțial ambiguu, „revelația prin lucrare” este asociată cu „revelația prin cuvânt”, pentru că evenimentele au semnificații radiale. În multe privințe, un eveniment din Biblie este ca o piatră aruncată într-o baltă. Știți ce se întâmplă. Valurile se răspândesc în toate direcțiile, atingând tot ce plutește pe suprafața bălții. Efectul căderii pietrei este radial; radiază pe toată suprafața apei. Tot la fel, evenimentele din Scriptură sunt radiale în semnificația lor.

Să luăm, de exemplu, evenimentul traversării Mării Roșii de către Israel. Toți știm că Scripturile spun că aceasta a fost izbăvirea adusă de Dumnezeu poporului Său din robia egiptenilor. Dar mai știm că despărțirea apelor Mării Roșii a avut și nenumărate alte semnificații. De exemplu, ea a influențat probabil viața marină din acea zonă și poate că aceasta a afectat viața pescarilor. Această consecință poate părea neimportantă pentru noi azi, dar a fost importantă pentru cei care trăiau în zonă, în acea vreme. Mai mult, înecarea armatei egiptene a avut tot felul de semnificații pentru egipteni. Soțiile și-au pierdut soții, copiii și-au pierdut tații. Sunt greu de imaginat efectele nenumărate ale acestui eveniment.

Când ne dăm seama că evenimente precum traversarea Mării Roșii a avut o însemnătate radială, întrebarea care rămâne este aceasta: Care din aceste sensuri ar trebui să fie obiectivul nostru? Ce semnificație este cea mai importantă când încercăm să înțelegem un eveniment din Scriptură? Răspunsul este destul de simplu: Dumnezeu a revelat prin „revelația prin cuvânt” semnificația cea mai importantă pe care a vrut ca poporul Său s-o înțeleagă. Dacă n-ar fi interpretarea verbală a lucrărilor Sale, n-am ști cum să extragem implicațiile teologice convenite din lucrările mărețe ale lui Dumnezeu.

După ce am văzut că revelația prin lucrare și prin cuvânt merg mână în mână în Scriptură, trebuie să ne îndreptăm atenția la felul în care aceste două forme de revelație sunt interconectate. Cum se asociază revelația prin lucrarea și prin cuvântul în teologia biblică?

Interconexiuni

Vom aborda aceste asocieri, folosind trei feluri de revelare prin cuvânt. În primul rând, „revelația prin cuvânt” în perspectivă, care are loc atunci când cuvintele precede evenimentele pe care le explică, apoi „revelarea prin cuvânt” simultană, atunci când cuvintele sunt rostite cam în același timp cu evenimentele pe care le explică și, în fine, „revelarea prin cuvânt” retrospectivă, atunci când cuvintele sunt rostite după ce evenimentele pe care le explică au avut loc.

În primul caz, Scripturile dau multe exemple din vremurile când cuvintele divine au *precedat* lucrările divine. În aceste situații, cuvântul lui Dumnezeu explică sau

interpretează o lucrare înainte ca aceasta să aibă loc. Cel mai adesea, acest gen de „revelare a cuvântului” se numește *prorocie*.

Uneori „revelația prin cuvânt” în perspectivă vorbește despre evenimente iminente, adesea adresându-se unor oameni care vor fi martori direct sau indirect la eveniment. De exemplu, în Exodul 3:7-8, înainte ca Moise să meargă în Egipt să izbăvească poporul Israel, Dumnezeu i-a spus ce se va întâmpla.

Domnul a zis: „Am văzut asuprirea poporului Meu, care este în Egipt, și am auzit strigătele pe care le scoate din pricina asupritorilor lui; căci îi cunosc durerile. M-am coborât ca să-l izbăvesc din mâna egiptenilor și să-l scot din țara aceasta și să-l duc într-o țară bună și întinsă, într-o țară unde curge lapte și miere. (Exodul 3:7-8)

Cuvintele lui Dumnezeu către Moise anticipează ceea ce avea să facă Domnul în Egipt. Sunt în perspectivă, vestind semnificația viitoarei lucrări a lui Dumnezeu. La auzul acestor cuvinte, Moise trebuia să adopte o anumită perspectivă asupra viitoarei lucrări din Egipt. El avea să fie instrumentul folosit de Dumnezeu pentru a-l izbăvi pe Israel. Eforturile sale viitoare în Egipt nu erau simple evenimente omeneste; nu trebuia să reducă lucrarea la nimic altceva decât ce era - o lucrare măreață a lui Dumnezeu prin care Israelul urma să fie adus în binecuvântările Țării Promise.

În alte situații, „revelația prin cuvânt” în perspectivă vorbește despre evenimente din viitorul atât de îndepărtat, încât cei care auzeau inițial cuvântul nu aveau să experimenteze și evenimentul aferent. În aceste cazuri, „revelația prin cuvânt” a venit cu mult timp înaintea „revelației prin lucrare”. De exemplu, profetul Isaia vorbește în felul următor despre venirea lui Mesia în Isaia 9:6-7:

Căci un Copil ni S-a născut, un Fiu ni S-a dat, și domnia va fi pe umărul Lui; Îl vor numi: „Minunat, Sfetnic, Dumnezeu tare, Părintele veșnicilor, Domn al păcii.” El va face ca domnia Lui să crească, și o pace fără sfârșit va da scaunului de domnie al lui David. (Isaia 9:6-7)

Aici Isaia vorbește despre un fiu împărătesc, care va domni peste poporul lui Dumnezeu și împărăția lui nu va avea sfârșit. El vorbește despre Isus, Mesia. Dar aceste cuvinte au fost rostite cu cel puțin 700 de ani înainte de venirea Lui. Cu siguranță au adus speranță poporului lui Dumnezeu din vremea lui Isaia, dar cei care au auzit primii „revelația prin cuvânt” nu au văzut niciodată lucrarea divină la care acestea se refereau.

Vedem, deci, că într-o varietate de moduri „revelația prin cuvânt” în perspectivă era dată pentru a ajuta poporul să înțeleagă semnificația evenimentelor înainte ca acestea să aibă loc. Găsim astfel de revelații pretutindeni în Scriptură.

În al doilea rând, este important să înțelegem că uneori, în Scriptură, Dumnezeu vorbește *simultan* cu un eveniment. Desigur, cuvintele și lucrările lui Dumnezeu în Scriptură rareori au loc exact în același moment. Dar El vorbește adesea într-un moment destul de apropiat de eveniment, astfel încât cele două pot fi tratate ca fiind simultane. Deseori, Dumnezeu aduce „revelația prin cuvânt” în timp ce acționează. De exemplu, iată cum sunt prezentate lucrările și cuvântul lui Dumnezeu în Exodul 19:18-21:

Muntele Sinai era tot numai fum, pentru că Domnul Se coborâse pe el în mijlocul focului. Fumul acesta se înălța ca fumul unui cuptor, și tot muntele se cutremura cu putere. Domnul S-a coborât pe muntele Sinai, și anume pe vârful muntelui. Trâmbița răsuna tot mai puternic. Moise vorbea, și Dumnezeu îi răspundea cu glas tare... Domnul a zis lui Moise: „Coboară-te și poruncește poporului cu tot dinadinsul să nu dea buzna spre Domnul, ca să se uite, pentru ca nu cumva să piară un mare număr dintre ei. (Exodul 19:18-21)

Lucrarea măreață a lui Dumnezeu din acest pasaj este manifestarea puterii Lui prin foc, fum și cutremurul violent de pe vârful muntelui Sinai. Când Dumnezeu a înfăptuit această lucrare măreață, Și-a proclamat „revelația prin cuvânt” care explica semnificația a ceea ce avea să facă, avertizând poporul să nu se apropie de munte. Vedem, deci, că adeseori în Scriptură, Dumnezeu Se revelează prin cuvânt și lucrează în același timp pentru ca lucrările Sale să poată fi înțelese de cei ce sunt martori.

În al treilea rând, este la fel de important să înțelegem că „revelația prin cuvânt” este adesea retroactivă, explicând semnificația unor evenimente după ce acestea au avut loc. În acele momente, adesea s-a revelat pe Sine unor martori direcți sau indirecti ai lucrărilor Sale. De exemplu, să ne uităm în Exodul 20:2-3, unde Dumnezeu explică semnificația izbăvirii lui Israel din Egipt imediat după ce evenimentul a avut loc. Aici citim aceste cuvinte:

În acele momente, adesea s-a revelat pe Sine unor martori direcți sau indirecti ai lucrărilor Sale. De exemplu, să ne uităm în Exodul 20:2-3, unde Dumnezeu explică semnificația izbăvirii lui Israel din Egipt imediat după ce evenimentul a avut loc. Aici citim aceste cuvinte:

Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău care te-a scos din țara Egiptului, din casa robiei. Să nu ai alți dumnezei afară de Mine. (Exodul 20:2-3).

Dumnezeu explică izraeliților că experiența scoaterii lor din Egipt nu a fost un eveniment obișnuit. Ci că El i-a izbăvit în mod direct și personal. Dincolo de aceasta, „revelația prin cuvânt” mai explică una din implicațiile lucrării de izbăvire a lui Dumnezeu. Datorită faptului că Cel care i-a izbăvit este Dumnezeu, Israel nu trebuia să se închine altor zeități. Cererea de loialitate față de Dumnezeu era un cuvânt retrospectiv explicând semnificația izbăvirii mărețe a lui Israel celor care au luat parte activ la acest eveniment.

Alteori, retrospectiva îndepărtată a revelației prin cuvânt a venit la poporul lui Dumnezeu *mult* după ce „revelația prin lucrarea” a avut loc. Ea fiind comunicată unor oameni care nu trăiseră în vremea evenimentelor. De exemplu, în Geneza 1:27, citim următoare descriere a creației omului:

Dumnezeu a făcut pe om după chipul Său, l-a făcut după chipul lui Dumnezeu; parte bărbătească și parte femeiască i-a făcut.(Geneza 1:27)

Destinatarii inițiali ai acestui cuvânt retrospectiv erau izraeliții care îl urmau pe Moise după exodul din Egipt și au trăit la mii de ani după crearea lui Adam și a Evei. Cu toate acestea, Dumnezeu a dat această „revelație prin cuvânt” ca să-i informeze despre rolul inițial al omenirii în creație. Într-o varietate de moduri, cuvântul lui Dumnezeu vine în urma lucrărilor Sale pentru a ajuta poporul să înțeleagă sensul evenimentelor care au avut loc. Acest gen de revelație prin cuvânt apare pretutindeni în Scriptură.

După ce am văzut că teologia biblică pune accent pe felul în care istoria și revelația sunt interconectate în Scripturi, să ne îndreptăm către cea de a doua chestiune: contururile istoriei și a revelației în Biblie. Biblia menționează sute de mii de evenimente care au avut loc de-a lungul a mii de ani. Una dintre sarcinile teologiei biblice este să identifice tiparele sau contururile acestor numeroase evenimente.

CONTURURI

Pentru a explora felul în care teologii biblici au înțeles contururile istoriei și al revelației în Scriptură, vom atinge trei chestiuni: prima, scopul revelării lui Dumnezeu în istoria Scripturii, a doua, intensificarea și diminuarea revelației în Scriptură; și a treia, dezvoltarea organică a revelației în Scriptură. Să începem cu scopul istoriei biblice.

Scopul

Nu încapă îndoială, pe măsură ce citești porțiuni din Scriptură, vedem că Dumnezeu a făcut ca istoria să avanseze spre împlinirea multor scopuri imediate. În zilele lui Noe, El a acționat pentru a aduce lumea la un nou început. Scopul pentru care s-a arătat lui Avraam a fost să cheme la Sine anumiți oameni speciali. Scopul izbăvirii Israelului din Egipt a fost să întemeieze poporul Său special din Vechiul Testament ca națiune în Țara Promisă. Scopul alegerii lui David și a fiilor lui ca dinastie permanentă în Israel a fost să facă din poporul Său o Împărăție glorioasă. Scopul vieții, morții și învierii lui Isus a fost să asigure mântuirea veșnică a poporului lui Dumnezeu.

În fiecare etapă a istoriei biblice, Dumnezeu a avut obiective sau scopuri specifice, care au călăuzit revelația Sa prin lucrări și cuvânt. Teologii biblici au petrecut mult timp pentru a trasa aceste scopuri variate. În același timp, în Romani 11:36, apostolul Pavel scoate în evidență scopul ultim al istoriei.

Din El, prin El și pentru El sunt toate lucrurile. A Lui să fie slava în veci! Amin. (Romani 11:36).

După cum scrie Pavel aici, toate lucrurile sunt *din* Dumnezeu încă de la început. Toate lucrurile își continuă existența acum *prin* puterea de susținere a lui Dumnezeu. Și toate lucrurile sunt „*pentru El*”, adică sunt pentru slava și lauda lui Dumnezeu. Pe scurt, Dumnezeu a așezat astfel istoria creației Sale, încât să-I aducă, în cele din urmă, glorie nemărginită.

Diferiți teologi biblici au descris în diverse moduri acest scop divin atotcuprinzător. De exemplu, unii vorbesc în genere despre escatologie, sau zilele din

urmă, ca fiind elementul central al Scripturilor. Alții argumentează în diverse moduri că Biblia este cristică, adică centrată asupra lui Hristos. Aceste perspective și altele asemenea lor au o mare contribuție, dar, în aceste lecții, vom vorbi despre scopul întregii istorii ca fiind așezarea Împărăției lui Dumnezeu pe pământ. Cu alte cuvinte, vom vorbi despre istoria biblică ca despre procesul prin care Dumnezeu va fi glorificat în final de către orice ființă prin extinderea Împărăției Sale până la marginile pământului.

Toți știm că Isus ne-a învățat să ne rugăm pentru acest scop, în Matei 6:10, unde spune următoarele cuvinte:

**vie Împărăția Ta;
facă-se voia Ta,
precum în cer și pe pământ. (Matei 6:10)**

Scopul divin al întregii istorii a lumii este extinderea domniei cerești perfecte a lui Dumnezeu până la marginile pământului. Când voia lui Dumnezeu se va face perfect pe pământ ca și în cer, fiecare ființă se va închina lui Dumnezeu și-L va onora ca Împărat divin, Creatorul suprem al tuturor. În acel moment, obiectivul final al istoriei va fi atins.

Deși fiecare eveniment din univers avansează către acest sfârșit măreț, Scripturile însele se concentrează în mod special pe evenimentele care sunt în centrul scopului final al lui Dumnezeu. Ele urmăresc felul în care anumite evenimente istorice sunt esențiale pentru atingerea scopului de răspândire a Împărăției lui Dumnezeu în toată lumea. Toți cunoaștem conturul de bază al istoriei biblice. Capitolele de început descriu felul în care Dumnezeu a transformat lumea haotică într-o Împărăție a Sa, rânduind creația și așezând ființa creată după chipul Său în grădina Edenului și poruncind omului să extindă paradisul până la marginile pământului. Dar primele capitole ale Scripturii descriu și felul cum omul s-a răzvrătit împotriva mandatului divin, aducând păcatul și moartea în lume.

Restul Vechiului Testament arată cum a ales Dumnezeu pe Israel ca popor deosebit al Său, însărcinându-l să conducă restul omenirii în răspândirea Împărăției lui Dumnezeu până la marginile pământului. După cum ne relatează Vechiul Testament, Dumnezeu a realizat multe prin intermediul Israel, dar Israel a și eșuat lamentabil în chemarea aceasta.

În ciuda acestor eșecuri, Dumnezeu nu a renunțat la scopul Său măreț. După cum ne dezvăluie Noul Testament, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său veșnic în lume. Prin moartea Sa, Dumnezeu a rectificat eșecurile din trecut și a răscumpărat pentru Sine un popor din toate națiunile pământului. Prin înviere și înălțare, prin lucrarea Duhului Sfânt, prin trupul Său (biserica) și prin întoarcerea glorioasă, Hristos a împlinit mandatul inițial dat omenirii. După cum citim în Apocalipsa 11:15, Hristos este numit cel care va aduce Împărăția lui Dumnezeu pe pământ ca și în cer.

Împărăția lumii a trecut în mâinile Domnului nostru și ale Hristosului Său. Și El va împărăți în vecii vecilor. (Apocalipsa 11:15)

În această abordare a teologiei biblice, fiecare eveniment din istoria biblică este parte a acestui plan măreț. Varietatea mare a lucrărilor divine, mari și mici, obișnuite sau extraordinare, ce se găsesc în Biblie, își ating apogeul în lucrarea lui Hristos, care va

aduce gloria finală lui Dumnezeu prin stabilirea Împărăției Sale în ceruri și un pământ nou.

După ce am văzut că scopul istoriei biblice este să aducă gloria lui Dumnezeu prin așezarea Împărăției Sale mondiale prin Hristos, trebuie să ne îndreptăm către a doua dimensiune a conturilor istoriei biblice: intensificarea și diminuarea revelației lui Dumnezeu prin lucrare și cuvânt.

Intensificare și diminuare

Poate ați fost la plajă și ați urmărit fluxul venind la țărm. Nu e greu de observat că mișcarea prin care fluxul se apropie de țărm nu este una lină. Deși este în progresie continuă, mișcarea de înaintare a fluxului are loc prin valuri care se ridică și se prăbușesc.

La fel, teologia biblică evanghelică subliniază faptul că Dumnezeu conduce istoria spre scopul Împărăției Sale glorioase în valuri de revelație prin lucrare și prin cuvânt. Deși Dumnezeu controlează în providența Sa lumea în orice vreme, sunt momente în istorie când lucrează și vorbește mai dramatic decât alte dați. Prin urmare, revelația în istoria biblică este intensificată și diminuată pe măsură ce progresează spre destinul final.

Din acest motiv este mai ușor să ne gândim la revelația prin lucrare și prin cuvânt a lui Dumnezeu în două moduri: acele timpuri care pot fi caracterizate drept niveluri scăzute de revelație divină și acele vremuri care pot fi caracterizate drept niveluri înalte de revelație divină. Pe de-o parte, pretutindeni în Biblie sunt vremuri în care revelația prin lucrarea divină și cuvânt este diminuată, sau ceea ce numim niveluri scăzute în istorie. De exemplu, iată felul în care scriitorul cărții Samuel descrie zilele din copilăria proorocului, în 1 Samuel 3:1:

Tânărul Samuel slujea Domnului înaintea lui Eli. Cuvântul Domnului era rar în vremea aceea, și vedeniile nu erau dese. (1 Samuel 1:3).

Revelațiile erau rare în zilele copilăriei lui Samuel. Din cauza păcatului poporului Său, Dumnezeu S-a îndepărtat de ei pentru o vreme, făcând puține lucruri pentru ei și vorbindu-le rareori.

Poate că cel mai dramatic exemplu al unui nivel scăzut în revelația istoriei biblice este cel dintre Vechiul și Noul Testament, între Maleahi și Ioan Botezătorul, când poporul Israel era sub dominație străină. În această perioadă inter-testamentară, Israel era sub blestemul sever al lui Dumnezeu, nu a făcut lucrări dramatice pentru poporul Său și nici nu le-a prea vorbit.

Pe de altă parte, așa cum valurile care se sparg contribuie la creșterea fluxului, au fost și niveluri înalte în istoria biblică când revelația prin lucrare și cuvânt a lui Dumnezeu a fost foarte intensă. În acele momente, Dumnezeu a făcut lucruri spectaculare și a descoperit atât de multe poporului Său, încât practic a adus Împărăția Sa la un nou nivel de dezvoltare. De exemplu, deși revelația era destul de rară în vremea copilăriei lui Samuel, când acesta a crescut, Dumnezeu a început să lucreze într-un mod dramatic și să-Și reveleze din nou voia poporului Său. Prin misiunea lui Samuel, Dumnezeu a înmulțit revelația prin lucrare și prin cuvânt, făcând ca istoria să intre într-o nouă etapă a monarhiei lui Israel, în zilele dinastiei lui David.

Tot cam în același fel, nivelul cel mai scăzut în revelații, cel dintre Vechiul și Noul Testament, a fost urmat de cea mai măreață descoperire a lui Dumnezeu din istoria lumii: Ioan Botezătorul și prima venire a lui Hristos, împreună cu revelația extraordinară a cuvântului pe care ne-au lăsat-o Hristos și apostolii. Aceste lucrări minunate ale lui Dumnezeu au adus istoria biblică în etapa pe care o numim azi perioada Noului Testament.

Intensificarea fluxului de lucrări și cuvinte divine în istorie sunt importante în teologia biblică, mai ales pentru că acestea sunt vremuri când Dumnezeu a adus Împărăția Sa la un nou nivel sau etapă. Evenimente majore precum potopul, chemarea lui Avraam, izbăvirea lui Israel din Egipt, înființarea monarhiei, exilul lui Israel și Iuda, întoarcerea din exil, lucrarea de pe pământ a lui Hristos, revărsarea Duhului Sfânt - toate aceste evenimente marchează vremuri când Împărăția lui Dumnezeu pe pământ a ajuns la noi stadii de dezvoltare. Din acest motiv, în teologia biblică evanghelică este obișnuit ca istoria biblică să fie împărțită în diferite perioade sau epoci.

Știind acum că intensificarea și diminuarea revelațiilor lui Dumnezeu în anumite perioade împarte istoria biblică în perioade sau epoci, se ridică o întrebare foarte serioasă: Cum sunt legate între ele aceste perioade diferite ale istoriei? Pe scurt, teologia biblică subliniază natura organică a istoriei în Scriptură.

Dezvoltarea organică

Oricine care este familiarizat cu creștinătate evanghelică contemporană știe că mulți creștini cred azi că perioadele istoriei biblice sunt la bază despărțite. Din această perspectivă, diversele etape istorice ale Scripturii au prea puțin legătură unele cu altele, mai ales cele din Vechiul Testament cu cele din Noul Testament. Oricât de populară ar fi această abordare azi, teologia biblică a demonstrat că dezvoltarea istoriei biblice este unificată organic.

Termenul „organic” servește ca metaforă pentru a indica faptul că istoria biblică este ca un organism care crește, a cărui creștere nu poate fi complet segmentată sau ruptă în bucăți. În această perspectivă, credința Bibliei este adesea comparată cu o sămânță care este plantată în fazele de început ale istoriei biblice, care apoi crește în Vechiul Testament și, în final, ajunge la maturitate în Noul Testament. Schimbările care au loc între două perioade sunt considerate vremuri de creștere sau maturizare. Aceasta are loc inegal odată cu noi valuri de revelație prin lucrare și prin cuvânt, care fac ca istoria să înainteze spre noi ere, la fel cum plantele și animalele cresc uneori mai repede iar altele mai încet. Dar perioadele din istoria biblică nu sunt segmente izolate fără nicio legătură una cu cealaltă. În schimb, etapele succesive ale revelației sunt înflorirea etapelor anterioare de revelație.

Din acest motiv, teologii biblici lucrează intens pentru a descoperi semințele revelației din Noul Testament în fazele inițiale ale istoriei Bibliei și apoi le urmăresc crescând pe măsură ce revelația ulterioară prin lucrare și cuvânt duce la etape succesive de dezvoltare Împărăției lui Dumnezeu și ajung la Noul Testament.

Pentru a ilustra acest lucru, să luăm un exemplu simplu al câtorva învățături esențiale despre Hristos, din Noul Testament. Ne vom concentra atenția asupra „revelației prin cuvânt” a lui Dumnezeu în cadrul a trei serii de evenimente din lucrarea lui Hristos.

Printre altele, aflăm din Noul Testament că a doua persoană a Trinității S-a întrupat și a trăit ca singurul om fără de păcat. Noul Testament ne învață că moartea, învierea și înălțarea lui Isus au adus răscumpărarea pentru poporul Său prin plata pentru păcatele lor, dăruindu-le o viață nouă și dându-le darul Duhului Sfânt. De asemenea, învățăm că, atunci când Isus va reveni, El va domni victorios peste întreaga creație, învingând definitiv pe vrăjmașii Săi și aducând biruință glorioasă poporului Său în noua creație. Aceste lucrări și cuvinte ale lui Dumnezeu sunt caracteristici esențiale ale Evangheliei creștine.

Deși este minunat să cunoaștem și să credem aceste lucruri despre Isus, înțelegerea noastră a ceea ce a făcut Dumnezeu prin Hristos se poate îmbunătăți substanțial atunci când realizăm că aceste teme ale Noului Testament s-au dezvoltat în mod organic pretutindeni în Scripturi. Pentru a vedea că acest lucru este adevărat, vom arăta pe scurt câteva modalități în care revelația legământului din Vechiul Testament ajunge la înflorire sau la maturitate în ceea ce Dumnezeu a înfăptuit în Hristos.

Ceea ce a săvârșit Dumnezeu în Hristos a fost, de fapt, inițiat ca o sămânță mică, în primele capitolele ale Genezei. În primul rând, încă de la început, în Geneza capitolul 1, Dumnezeu a dat un rol special omului ca chip al Său în această lume. Ca purtători ai chipului Său, noi am fost chemați să fim instrumente ale neprihănirii, prin care paradisul, sau Împărăția lui Dumnezeu, să se răspândească în toată lumea. Acesta e unul din motivele pentru care Noul Testament subliniază întruparea și viața neprihănită a lui Hristos. El este ultimul Adam, cel care a împlinit în mod perfect rolul pe care omul l-a primit la început.

În al doilea rând, căderea omului în păcat, din Geneza capitolul 2, ne învață că păcatul a adus omului și creației nevoia de a fi răscumparați de judecata lui Dumnezeu. Această nevoie reprezintă sămânța pentru învățătura nou-testamentară despre moartea, învierea și înălțarea lui Hristos. El a murit și a înviat ca să răscumpere pe cei ce au crezut în El de sub blestemul păcatului. În ispășirea desăvârșită, puternica înviere și înălțarea Lui triumfătoare, vedem răscumpărarea imaginii lui Dumnezeu și a întregii creații.

În al treilea rând, imediat după căderea în păcat, Dumnezeu arată că, într-o zi, rămășița neprihănită a omenirii va birui răul. În Geneza 3:15, citim următoarele cuvinte pe care Dumnezeu le spune șarpelui:

**Vrăjmașie voi pune între tine și femeie, între sămânța ta și sămânța ei.
Aceasta îți va zdrobi capul, și tu îi vei zdrobi călcâiul. (Geneza 3:15)**

Aici Dumnezeu declară că rasa umană se va împărți în urmașii șarpelui, sau ai lui Satan, și urmașii Evei - cei care au continuat să creadă înșelăciunea șarpelui și cei care au revenit la direcția inițială a omenirii. După cum indică acest verset, cele două părți ale omenirii vor fi întotdeauna în conflict, dar Dumnezeu a promis că în cele din urmă sămânța femeii va zdrobi capul șarpelui, biruindu-l pe el și pe urmașii lui. Din acest motiv, în Romani 16:20, apostolul Pavel vorbește despre revenirea lui Isus în glorie astfel:

The God of peace will soon crush Satan under your feet (Romans 16:20).

Întoarcerea biruitoare a lui Hristos a fost anticipată chiar din capitolele de început ale Genezei. Vedem, deci, că învățătura Noului Testament despre întruparea, viața, moartea, învierea, înălțarea și revenirea lui Isus nu erau idei noi. Ele au fost plantate ca semințe foarte devreme în istoria Bibliei.

Pe lângă observarea faptului că învățăturile Noului Testament ajungă să fie găsite în capitolele de început ale Genezei, trebuie să conștientizăm, de asemenea, că există multe alte etape de creștere între această perioadă și Noul Testament. Dar pentru obiectivul lecției noastre, vom atinge doar o etapă a istoriei Vechiului Testament, vremuri în care Dumnezeu a binecuvântat națiunea Israel.

În primul rând, am văzut deja că întruparea și viața neprihănită a lui Hristos au împlinit rolul inițial dat omenirii, în Geneza. Dar de la Avraam și până la sfârșitul Vechiului Testament, această temă s-a dezvoltat într-o anumită direcție. În general, Dumnezeu a chemat Israelul Vechiului Testament să fie sămânța credincioasă a femeii (Evei) și să răspândească Împărăția lui Dumnezeu până la marginile pământului. În particular, odată cu consacrarea monarhiei în Israel, Dumnezeu a rânduit că un fiu neprihănit al lui David îi va conduce pe izraeliții credincioși spre destinul lor, în Împărăție.

De aceea vedem că Noul Testament nu spune doar că Isus a fost un om neprihănit. În lumina modalităților în care rolul umanității a evoluat în vremea când Dumnezeu a lucrat cu Israelul Vechiului Testament, Isus s-a născut ca un izraelit neprihănit al acestui popor. Mai mult, Isus a fost împăratul neprihănit al lui Israel, moștenitorul de drept al tronului lui David. Descrierea nou-testamentară a întrupării și a vieții lui Hristos nu numai că împlinește mandatul inițial dat lui Adam, dar și dezvoltarea ulterioară a acestuia, în Vechiul Testament, date poporului Israel și împăratului lor.

În al doilea rând, am văzut că Isus împlinește și nevoia de răscumpărare ce a apărut ca urmare a căderii lui Adam și a Evei în păcat. Dar dacă luăm în considerare felul cum s-a dezvoltat această temă a răscumpărării în Vechiul Testament, putem înțelege lucrarea lui Hristos mult mai bine. După cum știm, Dumnezeu a rânduit un sistem de jertfe animale și de închinare pentru a rezolva problema păcatului mai întâi la cortul întâlnirii și, mai târziu, la templul din Ierusalim. Aceste ceremonii au fost strict reglementate prin elaborarea de rânduieli preoțești. Dar oricât de minunate au fost aceste prevederi, ele nu puteau oferi decât ameliorare temporară de efectele păcatului. Nu răscumpărau permanent pe nimeni de sub blestemul judecății lui Dumnezeu.

Această dezvoltare a istoriei Vechiului Testament explică accentul pus de Noul Testament pe anumite lucruri despre răscumpărare care vine prin moartea, învierea și înălțarea lui Hristos. Când Isus a murit pe cruce, a adus pentru poporul Său jertfa desăvârșită, împlinirea tuturor jertfelor animale din Vechiul Testament. El s-a dovedit a fi jertfa desăvârșită și ultimă prin învierea Sa. Chiar și astăzi, când Domnul este în cer, El mijlocește pentru noi, poporul Său, ca mare preot. Rol în care apelează mereu la meritele jertfei Sale, în slujirea din templul ceresc al lui Dumnezeu. Așadar, lucrarea răscumpărătoare a lui Hristos începe de la căderea omului în păcat, în primele capitole ale Genezei, și trece prin diferite etape, precum slujirea și închinarea de la Cortul Întâlnirii și de la templu.

În al treilea rând, învățăturile Noului Testament despre biruința glorioasă finală la revenirea lui Hristos sunt tot o urmare a interacțiunii lui Dumnezeu cu Israel. Când Dumnezeu a chemat pe Israel să fie poporul Său special și neprihănit, l-a chemat să

trăiască o viață de biruință ca sămânță a femeii. Neamurile care au urmat calea lui Satan s-au împotrivit și au necăjit pe Israel din toate părțile în Vechiul Testament, dar Dumnezeu a promis biruința finală poporului Său, dacă va răspândi cu credincioșie împărăția Lui. Din acest motiv nu ar trebui să ne surprindă că Noul Testament descrie biruința finală în Hristos în termenii unor ceruri noi a unui pământ nou și a coborârii Noului Ierusalim. Cum Evanghelia este proclamată și atât evreii, cât și Neamurile se supun lui Isus Hristos, El zidește Biserica într-un singur trup și îi conduce pe toți spre starea eternă și finală promisă a biruinței slăvite.

Din acest exemplu, putem vedea felul în care teologia biblică tratează istoria Scripturii ca o istorie organică și în dezvoltare. Fiecare etapă a istoriei se construiește pe baza revelațiilor etapelor anterioare și anticipează împlinirea finală a Împărăției lui Dumnezeu în Hristos. În continuarea acestei serii de lecții, vom vedea că această perspectivă organică a revelației prin lucrare și cuvânt este subliniată de nenumărate ori în teologia biblică.

CONCLUZIE

În această lecție, am aruncat o primă privire asupra teologiei biblice. Am căpătat o orientare de bază a acestui domeniu de studiu, observând cum sunt abordate Scripturile prin analiza istorică a lucrărilor lui Dumnezeu. Am văzut, de asemenea, felul în care disciplina de sine stătătoare a teologiei biblice s-a dezvoltat de-a lungul secolelor. Și, în final, am explorat preocupările ei centrale: istoria și revelația.

Teologia biblică reprezintă una din cele mai influente modalități în care evanghelicii au construit teologie în ultimele secole. Pe măsură ce vom continua să studiem acest mod de abordare a Scripturii, vom descoperi că el completează abordarea tradițională a teologiei și atrage atenția asupra multor perspective care au fost frecvent omise în trecut. O teologie biblică sănătoasă ne va ajuta să studiem Cuvântul lui Dumnezeu mai amănunțit și să construim o teologie fidelă Scripturii și edificatoare pentru Biserică.